

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

#### สรุป

การวิจัยเรื่องพัฒนาการของรูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่าม้งครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาพัฒนาการของรูปแบบการผลิตทางการเกษตร และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่าม้งที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่การผลิตเพื่อการค้า

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ข้อมูลได้มาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่จะทำการสัมภาษณ์ไว้อย่างกว้างๆ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ สมาชิกของครอบครัวเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพเป็นการผลิตเพื่อการค้า 6 ราย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรองได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นายทุน พ่อค้า ญาติพี่น้องเพื่อนบ้าน และกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรตำบล พัฒนาการ ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การพัฒนาเอกชนที่ทำงานในพื้นที่ ข้อมูลได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอโดยการบรรยาย และการสรุปเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาการของรูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่าม้ง แบ่งออกเป็นช่วงเวลาได้ดังนี้

1.1 ช่วงแรกเป็นการผลิตแบบดั้งเดิมหรือเพื่อยังชีพ (ตั้งแต่ พ.ศ.2516 –

พ.ศ.2524 )

วิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งบ้านรักแผ่นดินในช่วงนี้มีการผูกพันกับธรรมชาติ มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย อาชีพหลักเป็นการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เน้นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตแบบญาติพี่น้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ดูแลตัวเองได้ภายในชุมชนไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ในด้านการผลิตของชุมชนมีการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก ข้าวถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับการดำรงชีวิต สำหรับพันธุ์ข้าวเป็นพันธุ์พื้นเมืองที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นพันธุ์ข้าวเจ้าทั้งหมด นอกจากการปลูกข้าวไร่แล้วยังมีการปลูกพืชอื่นเพื่อเป็นอาหารแซมในไร่ข้าวด้วย เช่น แตงกวา ฟักทอง ผักกาด ฯลฯ และยังมีการปลูกข้าวโพดไว้เลี้ยงสัตว์ ปลูกฝิ่นไว้เพื่อรักษาโรค

เสฟ และขายด้วย สัตว์เลี้ยงได้แก่ ไก่ หมู เลี้ยงทุกครอบครัวสำหรับบริโภค ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ และแบ่งขายเล็กน้อย สำหรับ วัว และม้า เลี้ยงไว้ใช้งาน ส่วนวัวยังเลี้ยงไว้ประกอบพิธีกรรมในงานศพของพ่อ แม่ ที่เสียชีวิต ลูกจะฆ่าวัวส่งวิญญาณให้ผู้ตาย

กระบวนการผลิตใช้แรงงานคนเป็นสำคัญ มีการแลกเปลี่ยนแรงงานระหว่างสมาชิกในครัวเรือนญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ในกระบวนการผลิตจะใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมปลูกก็มีความคุ้นเคยกันมาตั้งแต่อดีตว่าควรปลูกพืชชนิดไหน ดูแลรักษาอย่างไร รวมถึงเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ก็ได้รับการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษทั้งนั้น

## 1.2. ช่วงเริ่มการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การปลูกพืชเพื่อการค้าจนถึงปัจจุบัน

(พ.ศ.2525 –ปัจจุบัน)

เมื่อรัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งความไม่เข้าใจทางการเมืองกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ ในปี พ.ศ.2525 รัฐบาลจึงได้มีนโยบายอพยพให้ชาวเขาที่ร่วมขบวนการกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยออกจากป่ามาเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยให้มาอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ซึ่งเป็นบ้านจัดสรรโดยจัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดนไทย-ลาว คือบ้านรักแผ่นดิน มีการสร้างบ้านพักอาศัย จัดสร้างสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โรงเรียน ฯลฯ มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้ พอเข้ามาอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่จากชีวิตที่เรียบง่ายการทำกรผลิตเพื่อยังชีพหรือเพื่อบริโภคก็เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมีคนแปลกหน้าเริ่มเข้ามาในหมู่บ้านมากขึ้น ทั้งพวกทหาร คนไทยพื้นราบ เจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรเอกชน พ่อค้า แม่ค้า และนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวเขาเผ่าม้งบ้านรักแผ่นดินเริ่มมีความสัมพันธ์กับคนหลากหลายอาชีพมากขึ้น มีพ่อค้า นายทุน ได้ขึ้นมาแนะนำส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้ระบบการผลิตของชุมชนเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อบริโภคเป็นการผลิตเพื่อการค้าหรือเพื่อขาย มีการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง เครื่องจักรกล ฯลฯ ส่งผลต่อกระบวนการผลิตของชุมชน เพื่อจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณตามที่ตลาดมีความต้องการ มีการใช้ที่ดินในกระบวนการผลิตอย่างเข้มข้นขึ้นทุกปี และมีการแสวงหาที่ดินเพิ่มขึ้นในกระบวนการผลิตโดยการหาเช่าที่ดิน เพราะการปลูกพืชเพื่อการค้าต้องใช้ที่ดินในปริมาณที่มาก ระบบเงินตรากลายเป็นปัจจัยสำคัญในการแลกเปลี่ยนผลผลิตของชาวเขาเผ่าม้ง ทั้งนี้เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการและเงินยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวอีกด้วย

จากการที่มีนายทุนหรือพ่อค้ามาแนะนำให้ปลูกพืชเศรษฐกิจ คือ ข้าวโพด จิง กล้วยปลี พร้อมทั้งมีการลงทุนด้านปัจจัยการผลิต คือ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ให้อำนวย ทำให้

เกษตรกรมีความสัมพันธ์ในการผลิตกับพ่อค้าหรือนายทุนในลักษณะนายจ้างกับผู้รับจ้าง ก่อให้เกิดมีการจ้างแรงงานขึ้นในกระบวนการการผลิต โดยมีเงินเป็นค่าตอบแทน แรงงานจากสมาชิกครอบครัวเริ่มลดลงเพราะส่วนหนึ่งเข้าสู่ระบบการศึกษา อีกส่วนหนึ่งออกไปทำงานต่างถิ่น

การผลิตพืชเศรษฐกิจหรือพืชเพื่อการค้าส่วนใหญ่ เกษตรกรต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากนายทุน เช่น ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ ทำให้นายทุนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการผลิต นายทุนเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน เกษตรกรเป็นเพียงผู้ผลิตเท่านั้น

## 2. เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต

2.1 สภาพการเรียนรู้ มีบทบาทสำคัญต่อความคิดการปฏิบัติในระบบการผลิตของชาวเขาเผ่าม้ง การเรียนรู้ส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษหรือจากครอบครัวทุกขั้นตอน ทำให้เกษตรกรชาวม้งได้เห็นและนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดจนมีการนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการผลิต จากที่ได้รับคำแนะนำ ส่งเสริม จากนายทุน และเห็นตัวอย่างความสำเร็จของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้เกิดความชำนาญมีความมั่นใจในการผลิตสิ่งใหม่ ๆ

2.2 ความเป็นผู้นำ ผู้นำของชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตของชาวเขาเป็นอย่างมากเพราะผู้นำเหล่านี้เป็นคนที่น่ารูปแบบหรือแนวความรู้เข้ามาในหมู่บ้าน เป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจ เชื่อถือ เป็นทั้งผู้แนะนำให้ความรู้และปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่ชาวบ้านก่อน ทำให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจทำตาม

2.3 สภาพพื้นที่ทำกิน พื้นที่ทำกินของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ของทางทหารจัดสรรให้เป็นที่ทำกินแก่ชาวบ้านมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้อีกเพราะเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวน ทำให้มีการใช้พื้นที่ในการผลิตอย่างเข้มข้นทุกปี จำต้องมีการนำเข้าปุ๋ย สารเคมีต่างๆ มาช่วยในการทำการผลิตเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ได้ปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพตรงตามตลาดต้องการ

พื้นที่ทำกินจึงนับว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญเงื่อนไขหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่าม้ง

2.4 วิธีการส่งเสริมอาชีพในชุมชน เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่าม้ง เพราะเจ้าหน้าที่ทหารเข้ามาส่งเสริมอาชีพต่างๆ มีแนวคิดในการพัฒนาให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาให้ดีขึ้น จึงได้

แนะนำส่งเสริมให้ความรู้การฝึกอบรมต่างๆ ฯลฯ ในทุกด้านเพื่อให้ชาวเขาผู้ช่องทางในการทำมาหากินที่สุจริต จึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตขึ้น

2.5 สภาพการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร และถึงสาธารณูปโภคที่สะดวกขึ้น ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต ทางการเกษตรกรรมของชาวเขาเผ่าม้งบ้านรักแผ่นดิน โดยชาวเขาจะนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากสิ่งเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ และการที่มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้ทำให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในการผลิตมากขึ้น

2.6 แนวทางการสนับสนุนการผลิต มีส่วนผลักดันให้เกษตรกรชาวม้งเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรมากเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนเมื่อมีนายทุนหรือแหล่งทุนจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนมาสนับสนุนด้านทุนในการทำการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรมีความมั่นใจที่จะทำการผลิตเพิ่มขึ้น

#### อภิปรายผล

ชาวเขาเผ่าม้งมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากชาวเขาเผ่าอื่น ชาวเขาเผ่าม้งให้ความสำคัญกับการหารายได้ (หาเงิน) มาก เช่น การหาของป่าขาย การปลูกกะหล่ำปลี และชิงชาย ฯลฯ ชอบทำการค้าขาย คุณสมบัตินี้ เป็นปัจจัยภายในทำให้ชาวเขาเผ่าม้งปรับตัวด้านการทำการผลิตได้เร็ว ส่งผลต่อการเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจะเป็นไปได้ค่อนข้างเร็วกว่าชาวเขาเผ่าอื่น

หมู่บ้านที่ศึกษาเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดนไทย-ลาว (อพป) ทำให้หน่วยงานของทางราชการ ตลอดจนภาคเอกชนได้เข้าไปพัฒนาทำให้เกิดความสามัคคี และลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง จึงทำให้เกิดโครงการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจ และปลูกไม้ผลชนิดต่างๆ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตของชาวเขาเผ่าม้งเป็นอย่างมาก

การทำการผลิตแบบมีพันธะสัญญา โดยการที่นายทุนเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อภินพ ธนะสาร และเฉลิมศักดิ์ ชัดติยะ ที่สรุปว่า การที่นายทุนได้นำพืชเศรษฐกิจเข้ามาในหมู่บ้าน ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้กับระบบการผลิต เพื่อสนองความต้องการของระบบตลาดที่มากำหนดขอบเขตการผลิต ทำให้นายทุนมีบทบาทในการผลิตมากขึ้น จากการผลิตเพื่อบริโภคเป็นการผลิตเพื่อขาย ทำให้เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตและแสวงหาเงินมากขึ้น เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของทางวัตถุที่ตนเองต้องการ และการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตทั้งด้านเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์ และหัตถกรรม ทำให้ชาวเขาเผ่าม้งต้องมีการพึ่งพา

ระบบตลาด แรงงาน ทุน จากภายนอกชุมชนมากขึ้น ส่งผลทำให้ชาวกะเหรี่ยงต้องทำงานหนัก เผชิญกับความเลื่อมล้ำมากขึ้น ทั้งจากการเป็นหนี้สิน อันตรายจากการใช้สารเคมี ยาปราบศัตรูพืช จากกระบวนการผลิตแบบใหม่ และส่งผลต่อกระบวนการผลิตของชุมชนในด้านวิถีการผลิต ระบบความสัมพันธ์ ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิต ระบบเงินตรากลายเป็นปัจจัยสำคัญในการแลกเปลี่ยน

การยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเขาเผ่าม้ง เป็นการเรียนรู้โดยเริ่มจากการหาความรู้ก่อน เช่น ศึกษาจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่นำสิ่งใหม่เข้ามาในหมู่บ้าน และจากการได้รับคำแนะนำ ส่งเสริม จากบุคคลที่เข้ามาส่งเสริม หลังจากนั้นทดลองทำ จนประสบผลสำเร็จมีความมั่นใจ จึงนำออกเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจต่อไป ส่วนมากเป็นการยอมรับในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทางการเกษตรเข้าช่วยในการทำการเกษตรเพื่อการค้า โดยใช้ปุ๋ยเคมีและสารปราบศัตรูพืชชนิดต่างๆ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กาวนา ก้อนกลีบ ที่ว่า แต่เดิมชาวเขาเผ่าม้งดำรงชีพแบบพึ่งพาตนเองอยู่บนดอยเป็นสังคมค่อนข้างปิด เมื่ออพยพลงมาอยู่ในชุมชนพื้นราบซึ่งเป็นถิ่นใหม่ที่มีความเจริญทางด้านวัตถุแตกต่างไปจากชุมชนเดิม ทำให้ชาวเขานิยมบริโภคเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ทั้งที่จำเป็นและฟุ่มเฟือยตามบริบทใหม่ของชุมชน การเกษตรกรรมแบบเดิมจึงหมดความจำเป็น เมื่อชาวเขาเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการยอมรับสิ่งใหม่จึงตัดสินใจหันมาประกอบอาชีพรูปแบบใหม่คือ การทำการเกษตรเพื่อการค้า มีวัตถุประสงค์ของการผลิต วิธีการ พันธุ์พืช ตลอดจนการรู้จักแสวงหาแหล่งเงินทุน ซึ่งต่างไปจากเมื่ออยู่บนดอย และรู้จักใช้เทคโนโลยีในการผลิต เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิต ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถยังชีพอยู่ได้ในสังคมแห่งใหม่

ระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นผลเนื่องมาจากการแทรกตัวของกระแสเศรษฐกิจทุนนิยม ส่งผลทำให้สังคมชาวเขาเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในกระบวนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาไพบุลย์ เสงสุวรรณ ที่สรุปว่า การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นผลเนื่องจากการแทรกตัวของกระแสเศรษฐกิจทุนนิยม ทำให้สังคมชาวกะเหรี่ยงเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน ภายใต้ความสัมพันธ์กับรัฐและตลาดภายนอกชุมชน ทำให้แรงงานถูกใช้ไปเพื่อผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น ขณะที่แรงงานผลิตพืชเพื่อบริโภคในครัวเรือนลดลง อุปกรณ์เครื่องใช้ในการผลิตแบบเดิมเริ่มหมดคุณค่าลง ชาวกะเหรี่ยงจำเป็นต้องมีทุนในรูปแบบของเงินสดมากขึ้น เพื่อจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และสารเคมี และปัจจัยด้านการบริโภค เช่น อาหาร เสื้อผ้า อุปกรณ์ก่อสร้าง น้ำมัน และเครื่องใช้ภายในครัวเรือนจากตลาดภายนอกชุมชน ดังนั้นการผลิตเพื่อการค้าจึงกลายเป็น

เศรษฐกิจที่จำเป็นสำหรับชาวกะเหรี่ยง เพื่อที่จะบรรลุถึงความจำเป็นในการใช้เงินดังกล่าว ขณะเดียวกันที่ดินในการผลิตไร่ข้าวแบบหมุนเวียนก็ลดลง เนื่องจากถูกจำกัดพื้นที่โดยรัฐเร่งขยายพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้น จึงทำให้พื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับทำไร่หมุนเวียน ชาวกะเหรี่ยงจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรแบบดัดพื้นที่มากขึ้นหรือใช้พื้นที่เพาะปลูกอย่างเข้มข้นมากขึ้น และมีการส่งเสริมการเกษตรจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ชุมชนทำการเพาะปลูกพืชเชิงพาณิชย์มากขึ้น

ชุมชนชาวเขาที่ศึกษา เป็นชุมชนที่ตั้งขึ้น โดยการอพยพจากทางราชการ เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านพื้นที่ การอพยพมาอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ ทำให้สังคมชาวม้งมีความสัมพันธ์กับคนหลากหลายอาชีพมากขึ้น เช่น ทหาร คนไทยพื้นราบ ครู พ่อค้า นายทุน ฯลฯ ที่เข้ามาพัฒนา แนะนำ และส่งเสริมอาชีพต่างๆ ในชุมชน ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพการเกษตรที่น่าสนใจ ส่งผลทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตร ทำให้ชาวเขาต้องมีการปรับตัว เพื่อให้สามารถทำการผลิตสินค้าให้ได้ตามที่ตลาด และพ่อค้ามีความต้องการ และจากการได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ที่เป็นคนริเริ่มปลูกพืชชนิดใหม่ เมื่อประสบผลสำเร็จจึงทำให้มีคนทำตาม

นโยบายการพัฒนาของรัฐและการขยายตัวของระบบทุนนิยมอันเป็นระบบที่ต่างจากระบบเดิมของชุมชน ทำให้ระบบเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ หรือเพื่อการค้ากลายเป็นรูปแบบหลักของชุมชน ชาวเขาเผ่าม้งได้รับเอาแนวคิดการดำเนินชีวิตแบบใหม่เข้ามาในชีวิตความเป็นอยู่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรขึ้นในชุมชน ทำให้ชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในกระบวนการผลิตในปัจจุบัน ส่งผลให้ชุมชนต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกชุมชน โดยเฉพาะด้านปัจจัยทุนซึ่งมีนายทุนลงทุนให้ก่อน ทำให้นายทุนเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนทุนในการผลิต ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างนายทุน (ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต) กับเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง (ผู้ไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัย) จากความสัมพันธ์ในการผลิตดังกล่าวทำให้นายทุนมีบทบาทเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการผลิต เกษตรกรมีหน้าที่ทำการผลิตอย่างเดียว แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังยอมรับเงื่อนไขที่นายทุนเป็นผู้กำหนด เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะยากจนต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากนายทุน

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่าม้งจากการผลิตแบบดั้งเดิมหรือเพื่อยังชีพเป็นการผลิตเพื่อการค้าหรือเพื่อขาย ทำให้เกิดการทำลายวัฒนธรรมทางการผลิตดั้งเดิมของชุมชน ตั้งแต่กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยว ทุน แรงงานในการผลิต ทำให้

เกษตรกรชาวม้งต้องพึ่งพาระบบตลาดและทุนในการทำการผลิตจากภายนอกชุมชน แม้แต่แรงงานที่เคยใช้กันแบบแลกเปลี่ยนแรงงานในชุมชนระหว่างเครือญาติและเพื่อนบ้านก็เปลี่ยนมาเป็นการจ้างแรงงานแทน มีการนำเครื่องจักรกลมาใช้แทนแรงงานคนและสัตว์ มีการใช้ปฏิกิริยาวิทยาศาสตร์ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่างๆ เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน ชุมชนไม่สามารถพึ่งพาทรัพยากรของชุมชนโดยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือเทคโนโลยีชาวบ้านได้เหมือนดังในอดีต องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการผลิตแบบดั้งเดิมสูญเสียบางส่วนไป เพราะกระบวนการผลิตพืชเศรษฐกิจจำเป็นต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอกชุมชนเกือบทั้งสิ้น ชุมชนไม่สามารถที่จะผลิตปัจจัยเหล่านี้ขึ้นมาใช้เองได้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเริ่มมีลักษณะทุนนิยม การใช้ที่ดินมีการใช้ที่ที่ขาดการบำรุงรักษาจนดินเสื่อมลงดังที่เคยเป็นในอดีต ที่ดินถูกใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกในลักษณะที่เข้มข้นขึ้นทุกปี การส่งเสริมพืชเศรษฐกิจเพื่อการค้าที่มุ่งใช้ที่ดินซ้ำซาก ทำให้เกษตรกรต้องขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น มีการทำลายป่าเพิ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นพื้นที่การเพาะปลูกพืชเพื่อการค้า และยังมี การเช่าพื้นที่เพิ่มเติมอีก เพราะพื้นที่ทำกินของหมู่บ้านมีจำกัด กระบวนการผลิตจึงมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้การดำเนินชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งมีความแตกต่างจากในอดีต ต่างคนต่างทำการผลิต ไม่มีการช่วยเหลือกันในลักษณะการเอามื้อเอารวัน (ลงแขก) การผลิตจะใช้แรงงานรับจ้างทั้งในและนอกชุมชน โดยมีเงินเป็นค่าจ้าง ความสัมพันธ์ทางการผลิตจึงเป็นการผลิตระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ไม่มีความผูกพันซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนแรงงานหรือการพึ่งพาภายในชุมชนต้องแลกกันด้วยผลประโยชน์

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะชุมชนชาวเขาเผ่าม้งที่ศึกษาที่เดียว แต่จะเกิดกับทุกๆ ชุมชนด้วยอิทธิพลจากภายนอกที่ได้แทรกเข้ามาในวิถีชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการซึมซับและรับเอาวิธีการผลิตแบบใหม่ ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ในกระบวนการผลิตกับคนภายนอกชุมชนมากขึ้น ความสัมพันธ์ทางสังคมในการให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือในการกระทำการกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนลดน้อยลง เนื่องจากระบบการผลิตที่รัดตัวไม่มีเวลาพักผ่อน การทำงานที่ยึดเงินตราเป็นหลัก พยายามแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบวัตถุให้กับตนเอง และมีการสะสมผลประโยชน์ส่วนตัวมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ คือมีการผลิตเพื่อเงินเกิดขึ้น (รัชนีกร เศรษฐธู, อ้างแล้วหน้า 18) เพราะเงินสามารถทำให้ได้ทุกสิ่งทุกอย่างตามที่คนเรามีความต้องการ ในยุคปัจจุบันนี้เงินนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตของคนเรา

จากการพัฒนารูปแบบการผลิตทางการเกษตรของชาวเขาเผ่าม้ง จากเดิมชุมชนหรือชาวบ้านพึ่งพาตัวเองได้ 100 % มาเป็นพึ่งพาคนอื่นหรือสิ่งที่มาจากข้างนอกเกือบ 100% ทำให้

ชุมชนหรือชาวบ้านพึ่งตัวเองไม่ได้ เป็นการพัฒนารูปแบบที่ใช้ไม่ได้เป็นตัวการที่ทำให้สังคมหรือชุมชนนั้นอ่อนแอลง เพราะได้รับอิทธิพลจากการส่งเสริม การสื่อสารจากภายนอกที่เข้าไปในชุมชนโดยที่ชุมชนเป็นฝ่ายรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่ชุมชนหรือชาวบ้านไม่รู้ตัวว่ากำลังตกเป็นเหยื่อหรือตกอยู่ในอำนาจของคนอื่น ทำให้ชุมชนหรือชาวบ้านยังพึ่งพาและนิยมชมชอบในสิ่งของรูปแบบใหม่ๆ เหล่านี้ เพราะชาวบ้านกลับมองว่าดีเป็นสิ่งที่ทันสมัยที่เขาอยากได้ เช่น การทำการผลิตในปัจจุบันพอมีนายทุนลงทุนให้ ทำให้ชาวบ้านหรือเกษตรกรที่ทำการผลิตสบายใจไม่ต้องวิตกกังวลหรือคิดอะไร มีหน้าที่ลงแรงหรือออกแรงทำการผลิตอย่างเดียว ต้องการอะไรก็มีคนอื่นเอามาให้ตลอด แต่ถ้านายทุนหยุดให้การช่วยเหลือเมื่อไรเกษตรกรหรือชาวบ้านที่ทำการผลิตจะอยู่อย่างไร สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ เพราะตอนนี้ชาวบ้านวางแผนภายใต้การวางแผนของคนอื่น เขาไม่ได้คิดเองทำเองเหมือนในอดีต สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ชุมชนหรือสังคมเกิดการล่มสลายหรือเปลี่ยนรูปแบบไปในที่สุด ถ้าคนในชุมชนหรือสังคมไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ จะส่งผลให้วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนถูกทำลายลงไปในที่สุด และสังคมที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายก็เป็นในลักษณะนี้หมด ซึ่งผิดหลักการพัฒนา ด้วยหลักการพัฒนาแล้วจะเป็นการพึ่งพาไปเป็นการไม่พึ่งพาหรือพึ่งตนเองได้ แต่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ก็กลับเป็นว่าสังคมหรือชุมชนยังเจริญมากขึ้นหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ยังต้องมีการพึ่งพาคนอื่นมากขึ้น ไม่สามารถพึ่งตนเองได้แม้แต่น้อย

#### ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากการทำการผลิตทางด้านการเกษตรในปัจจุบัน มีการนำเอาปัจจัยการผลิตเข้าช่วย สิ่งเหล่านี้ได้ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการคัดเลือกนำเอาปัจจัยการผลิตดังกล่าวไปใช้ในการผลิต ควรคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

#### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจะศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตระหว่างชุมชนชาวเขาและชุมชนพื้นราบ